

Zbigniew Sobolewski¹
zsk@o2.pl
ORCID: 0009-0003-3215-9999
Komisja Episkopatu Polski ds. Misji
Warszawa

Kazimierz Szymczycha SVD²
szymczychakaz@gmail.com
Komisja Episkopatu Polski ds. Misji
Warszawa

Misje *Ad Gentes* w nauczaniu Biskupa Jerzego Mazura SVD

Missions Ad Gentes in the Teaching of Bishop Jerzy Mazur SVD

Cytowanie: Sobolewski Z. i Szymczycha K., 2023, *Misje ad gentes w nauczaniu Biskupa Jerzego Mazura SVD*, Nurt SVD, t. 154, nr 2, s. 47-71

¹ Ks. prał. dr Zbigniew Sobolewski kapłan diecezji siedleckiej, dyrektor Działu Pomocy *Ad Gentes* Komisji Episkopatu Polski ds. Misji, absolwent Akademii Św. Alfonsa w Rzymie, wykładowca teologii moralnej w Wyższym Seminarium Duchownym w Siedlcach, autor licznych pozycji książkowych i artykułów naukowych.

² O. dr Kazimierz Szymczycha ur. w 1959 r. w Ostrowie k. Radymna. Święcenia kapłańskie przyjął w 1985 r. Ponad 20 lat pracował jako misjonarz w Demokratycznej Republice Konga (formacja nowicjuszy, pierwsza ewangelizacja, posługa formacyjna w Pan-African Seminary w Kinszasie). Był dyrektorem Centrum Kultury Afrykańskiej w Bandundu. Ukończył studia specjalistyczne z katechetyki i troski pastoralnej w Louvain-la-Neuve (1998-2001). w 2007 r. zyskał doktorat na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Od 2011 r. pełni funkcję sekretarza Komisji Episkopatu Polski ds. Misji oraz delegata ds. misjonarzy.

Streszczenie

W ciągu 10 lat posługi przewodniczącego Komisji Episkopatu Polski ds. Misji bp Jerzy Mazur SVD twórczo i aktywnie włączał się w animację i formację Kościoła w Polsce. Szczytem jego zaangażowania był IV Krajowy Kongres Misyjny w 2015 r., poprzedzony sympozjami misjologicznymi na UKSW w Warszawie, licznymi wystąpieniami w mediach oraz publikacjami propagującymi misje. W artykule prezentujemy syntezę nauczania bp. Jerzego Mazura na temat misji. Jest ono mocno osadzone na magisterium Soboru Watykańskiego II, charyzmacie Zgromadzenia oraz ostatnich papieży. Poczynając od trynitarnych źródeł misji, omawiamy tematy, które są bardzo często poruszane przez autora: powołanie misyjne, uczniowie-misjonarze, Maryja jako Misjonarka oraz formy zaangażowania misyjnego. Bp Jerzy Mazur aktywizował środowisko misyjne w Polsce poprzez organizowanie różnych wydarzeń o zasięgu ogólnopolskim a także publikacje skierowane do młodzieży i dorosłych.

Słowa Klucze: misje *ad gentes*, bp. Jerzy Mazur, źródła misji, uczniowie-misjonarze, Maryja misjonarka.

Abstract

During 10 years of his service as the chairman of the Polish Episcopal Commission for Missions, Bishop Jerzy Mazur SVD has creatively and actively involved in the animation and formation of the Church in Poland. The culmination of his involvement was the 4th National Missionary Congress in 2015, preceded by missiological symposia at Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw, numerous media appearances and publications promoting missions. In the article we present a synthesis of Bishop Jerzy Mazur's teaching on the mission. It is firmly based on the magisterium of the Second Vatican Council, the charism of the Congregation (the SVDs) and the recent popes. Starting from the Trinitarian sources of mission we focus on topics that are very often discussed by the author: missionary vocation, missionary disciples, Mary as Missionary and forms of missionary involvement. Bishop Jerzy Mazur has activated the missionary community in Poland by organizing various nationwide events as well as publications addressed to young people and adults.

Keywords: missions *ad gentes*, bishop Jerzy Mazur, source of mission, disciples-missionaries, Mary missionary.

Wprowadzenie

W maju 2023 r. bp Jerzy Mazur SVD obchodził w katedrze ełckiej 25-lecie przyjęcia sakry biskupiej. Życiorys Jubilata obfituje w ciekawe wątki: jako misjonarz przynależący do Zgromadzenia werbistów kilka lat pełnił posługę na misjach w Togo. Potem odbudowywał struktury duszpasterskie werbistów w Baranowiczach na Białorusi. Władze zakonne skierowały go do pracy duszpasterskiej w dalekiej Rosji, gdzie św. Jan Paweł II w uznaniu jego gorliwości apostołskiej mianował go biskupem nowo powstałej diecezji w Irkucku. Po przymusowym powrocie do kraju został mianowany biskupem ełckim. Konferencja Episkopatu Polski powierzyła bp. Jerzemu Mazurowi funkcję przewodniczącego Komisji Episkopatu Polski ds. Misji. Biskup sprawował ją przez dwie kadencje (2011-2022).

W niniejszym artykule skupimy się na nauczaniu pasterskim poświęconemu misjom *ad gentes*. Krótko przedstawimy misyjną drogę bp. Jerzego. Następnie omówimy źródła nauczania kościelnego, z których obficie czerpał jako przewodniczący Komisji Episkopatu Polski ds. Misji w swoim dziesięcioletnim nauczaniu o misjach. Przedstawimy też w sposób syntetyczny przemyślenia bp. Jerzego Mazura dotyczące misyjnego dzieła Kościoła zawarte w jego książkach, wywiadach, przemówieniach i homiliach wygłoszonych na forum ogólnopolskim i w diecezji ełckiej. Skupimy się na trynitarnych źródłach misji *ad gentes*, powołaniu i przymiotach misjonarzy oraz Maryi jako pierwszej misjonarce. Dużo miejsca poświęcimy także formom pomocy misjom.

Misyjna droga biskupa

Jerzy Mazur urodził się w Hawłowicach, 6 sierpnia 1953 r. w rodzinie rolniczej. W domu rodzinnym chłopiec przyswoił sobie cnotę pracowitości i pobożności. Dla niego i jego dwóch braci rodzice byli niepodważalnym autorytetem w sprawach wiary i moralności. Uczyli dzieci modlitwy i radzenia sobie w trudnościach (Mazur, 2020, s. 12; Węclawik, 2013b, s. 15-20). Po ukończeniu szkoły podstawowej w Hawłowicach Jerzy Mazur podjął naukę w Liceum Ogólnokształcącym im. Mikołaja Kopernika w Jarosławiu. Tutaj też zafascynowały go misje. Do kościoła parafialnego uczęszczał w Pruchniku.

Po maturze wstąpił do Seminarium Duchownego Zgromadzenia Słowa Bożego (werbistów) w Pieniężnie, które ukończył, przyjmując święcenia kapłańskie 22 kwietnia 1979 r. Studiował na Katolickim

Uniwersytecie Lubelskim oraz Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie.

W latach 1983-1986 pracował w Ghanie (Mazur, 2020, s. 58-68). W 1986 r. został przeniesiony do prowincji polskiej, gdzie sprawował funkcję prefekta, a od 1987 r. był wykładowcą misjologii w Misyjnym Seminarium Duchownym Księży Werbistów w Pieniężnie. Od 1989 r. był także radcą prowincjalnym w polskiej prowincji werbistów.

W 1992 r. rozpoczął pracę w Baranowiczach (Mazur, 2002, s. 1). Był m.in. założycielem i dyrektorem Kolegium Katechetycznego, ojcem duchownym kapłanów diecezji pińskiej oraz archidiecezji mińsko-mohylewskiej, proboszczem parafii Matki Bożej Fatimskiej w Baranowiczach. Jako proboszcz tworzył od podstaw parafię, rozpoczął i zakończył budowę kościoła.

W latach 1994-1998 był redaktorem czasopisma „Dialog” ukazującego się w językach rosyjskim, białoruskim i polskim. Od 1994 r. sprawował funkcję przewodniczącego Komisji Katechetycznej Diecezji Pińskiej. W 1996 r. został członkiem Komisji Organizacyjnej Synodu Archidiecezji Mińsko-Mohylewskiej i Diecezji Pińskiej oraz sekretarzem Komisji Koordynacyjnej tegoż Synodu, a od 1997 r. odpowiadał za sprawy ekumeniczne w przygotowaniu do Wielkiego Jubileuszu Roku 2000. W zgromadzeniu werbistów pełnił funkcję superiora dystryktu (od 1992), a od 1997 został superiorem regionalnym Regii Ural, obejmującej terytorium Białorusi, Rosji i Ukrainy.

23 marca 1998 r. Jan Paweł II mianował go biskupem pomocniczym dla administratury apostolskiej Azjatyckiej Części Rosji (Syberii) z siedzibą w Irkucku. Jerzy Mazur, sakrę przyjął 31 maja 1998 r. w katedrze Przemienienia Pańskiego w Nowosybirsku. Święceń udzielił mu abp John Bukovsky SVD, nuncjusz apostolski w Rosji, w asyście bp. Josepha Wertha SJ, administratora apostolskiego Syberii i bp Julia na Gbura SVD, biskupa pomocniczego lwowskiego obrządku bizantyjsko-ukraińskiego. Jako zawołanie biskupie Jerzy Mazur obrał: *Veni Sancte Spiritus*.

Gdy 18 maja 1999 r. Ojciec Święty utworzył oddzielną administraturę apostolską Syberii Wschodniej z siedzibą w Irkucku, mianował bp. Mazura pierwszym jej Administratorem Apostolskim. Dnia 11 lutego 2002 r. wraz z podniesieniem dotychczasowych czterech administratur apostolskich na terenie Federacji Rosyjskiej do rangi diecezji i utworzeniem m.in. Diecezji św. Józefa w Irkucku, bp Mazur został pierwszym biskupem diecezjalnym nowej jednostki terytorialnej.

Na wszystkich tych urzędach biskup działał bardzo aktywnie i dyplomatycznie, starał się zawsze znaleźć wspólny język z miejsco-

wymi władzami państwowymi i kościelnymi, zwłaszcza Kościoła prawosławnego (Mazur, 1999, s. 1). Między innymi głównie dzięki jego staraniom i zaangażowaniu udało się w Roku Jubileuszowym 2000 konsekrować w Irkucku katedrę katolicką pod wezwaniem Niepokalanego Serca Maryi. Dn. 19 kwietnia 2002 r., wracając do Irkucka, został zatrzymany na lotnisku w Moskwie i zmuszony do powrotu do Polski (Mazur, 2002). Od tego czasu przebywał w Polsce, w podwarszawskich Michałowicach w domu werbistów, skąd kierował Diecezją św. Józefa w Irkucku do 17 kwietnia 2003 r. W tym dniu Ojciec Święty mianował go Biskupem ełckim.

14 października 2011 roku na 356. Zebraniu Plenarnym Episkopatu Polski został wybrany na stanowisko Przewodniczącego Komisji Episkopatu Polski ds. Misji (Węclawik, 2013a, s. 1) i odpowiedzialnym za jej agendy: Centrum Formacji Misyjnej, MIVA Polska oraz Dzieło Pomocy *Ad Gentes*. Bp Jerzy Mazur został również przewodniczącym Krajowej Rady Misyjnej. Nominację biskup przyjął z radością, wierząc, że dotychczasowe doświadczenie misyjne pomoże mu w owocnym pełnieniu funkcji przewodniczącego tej Komisji (*Misje to DNA Kościoła*, 2017, s. 293-294).

Zasady pracy Komisji Misyjnej określa znowelizowany *Regulamin* przyjęty *ad experimentum* na Zebraniu Plenarnym KEP w dn. od 9 do 10 czerwca 2015 r. i zatwierdzony definitywnie na 382 Zebraniu Plenarnym KEP 12-14 marca 2019 r. (Szymczycha, 2022, s. 2). Oba akty prawne zostały przygotowane z inicjatywy biskupa przewodniczącego. Biskup zatroszczył się również o uporządkowanie prawne działalności agend Komisji. Z jego inicjatywy przygotowano *Regulamin przyznawania pomocy finansowej na realizację projektów misyjnych przez Dzieło Pomocy „Ad Gentes”*. Jego staraniem zatwierdzono znowelizowany *Regulamin Centrum Formacji Misyjnej* (12 marca 2019 r.) oraz znowelizowany Statut MIVA Polska – 25 września 2018 r. (Szymczycha, 2022, s. 2).

Bp Jerzy Mazur reaktywował działalność Krajowej Rady Misyjnej i 28 września 2018 r. nadał *Statut* regulujący jej działalność. *Statut* zatwierdziło Zgromadzenie Plenarne KEP.

Jednym z ważniejszych dokumentów przygotowanych staraniem bp. przewodniczącego Komisji Misyjnej są *Zasady regulujące postępowanie misyjne kapłanów diecezjalnych – fideionistów w Polsce*, które zastąpiły wytyczne z 1974 r. Dokument ten, opracowany przez ks. prof. Franciszka Jabłońskiego, bp Jerzy Mazur zatwierdził 12 marca 2019 r. i przekazał biskupom podczas Zgromadzenia Plenarnego 12 marca 2019 r.

Bp Jerzy Mazur żywo uczestniczył w spotkaniach organizowanych co roku przez Papieskie Dzieła Misyjne w Częstochowie. Brał czynny udział w życiu Centrum Formacji Misyjnej. Systematycznie zwoływał posiedzenia Krajowej Rady Misyjnej, brał udział w uroczystościach organizowanych przez Komisję Misyjną, MIVA Polska i Dzieło Pomocy *Ad Gentes*. Propagował sympozja naukowe na UKSW, które podejmowały różne zagadnienia misyjne (Szyszka, 2017, s. 35-36).

Szczególnie intensywnym okresem działalności bp. Jerzego na polu animacji i formacji misyjnej są lata 2014-2015. Wtedy z jego inicjatywy podjęto przygotowania do IV Krajowego Kongresu Misyjnego. Na prośbę biskupa opracowano plakaty, materiały liturgiczno-homiletyczne oraz materiały katechetyczne (Rozynek i Sobolewski, 2016, s. 151-152). Udzielił wtedy kilku ważnych wywiadów w gazetach oraz mediach internetowych, Polskim Radiu i telewizji publicznej, w Radiu Maryja i TV Trwam. Wszędzie tłumaczył konieczność misyjnego zaangażowania się duchowieństwa i wiernych świeckich w działalność misyjną. Podawał motywy, którymi kierują się ci, którzy pracują dla misji *ad Gentes* (Sobolewski i in., 2016).

Biskupowi zależało na przebudzeniu tego wielkiego mocarza, jakim jest laikat w Kościele, dlatego podkreślał rolę świeckich misjonarzy i ich współpracowników, zachęcał do rozwoju wolontariatu misyjnego wśród młodzieży (Mazur, 2021a, s. 158-165) oraz wspierał animację misyjną wśród dzieci, zwłaszcza w ramach ogólnopolskiego Konkursu „Mój szkolny kolega z misji” (Sobolewski i in., 2016, s. 155-156). Ważnym dla działalności misyjnej wydarzeniem było wskrzeszenie Instytutu Misyjnego Laikatu oraz opracowanie jego *Regulaminu*.

W czasie gdy bp Jerzy Mazur pełnił posługę przewodniczącego Komisji Misyjnej, ożywiła się jej działalność wydawnicza. Biskup był autorem pozycji książkowych zaadresowanych do młodzieży i dorosłych. Dzięki jego staraniom ukazało się kilka propagujących misję pozycji książkowych dla dzieci. W tym czasie ukazała się pionierska praca *Polscy misjonarze w świecie* zawierająca biogramy wszystkich współczesnych misjonarzy i misjonek. Pozycja składa się z trzech tomów: *Afryka i Madagaskar* (t. I), *Ameryka Łacińska, Karaiby i Kanada* (t. II) oraz *Azja i Oceania* (t. III) (Cichy i in., 2015).

Charakterystyka nauczania misyjnego bp. Jerzego Mazura

Nauczanie bp. Jerzego Mazura SVD o misjach *ad gentes* opiera się na bogatym nauczaniu biblijnym, magisterium kościelnym Soboru, cha-

ryzmacie Zgromadzenia i ostatnich papieży oraz na osobistym doświadczeniu pracy na misjach. Biskup chętnie i często powołuje się na dokumenty kościelne poświęcone misjom. Czyni to nieustannie, nie tylko z okazji rocznicy ich ogłoszenia. Chętnie cytuje pomnikowe dla misji adhortacje, wykorzystuje nauczanie papieży w swej argumentacji. Prezentuje spojrzenie na misje, zgodne z wizją Soboru Watykańskiego II zawartą w *Dekrecie na temat działalności misyjnej Kościoła „Ad Gentes”* ogłoszonym przez papieża Pawła VI 18 listopada 1965 r. *Dekret* ten bp Jerzy wielokrotnie przywołuje w swych wystąpieniach, gdyż stanowi on dla niego *magna charta* misyjnej działalności współczesnego Kościoła.

W swych wypowiedziach bp Jerzy często odwołuje się do nauczania o misjach papieża Pawła VI i jego adhortacji *Evangelii nuntiandi* (8 grudnia 1975).

Autorytetem i nauczycielem dla biskupa Jerzego w spojrzeniu na misje, co uwydatnia się w jego w homiliach i publikacjach, jest św. Jan Paweł II. Pisząc lub mówiąc o misjach, biskup bardzo często cytuje papieską encyklikę *Redemptoris missio*. Ukazała się ona 7 grudnia 1990 r. Bp Jerzy chętnie sięga nie tylko do uzasadnień teologicznych misji, gdy za papieżem mówi o aktualności mandatu misyjnego Kościoła, ale obficie czerpie z numerów 63-86, gdzie papież omawia formy zaangażowania misyjnego oraz kręgi osób odpowiedzialnych w Kościele za misje. Nauczanie biskupa ma charakter przede wszystkim pastoralny, choć obfituje w refleksję teologiczną i moralną.

Biskup podziela przekonanie św. Jana Pawła II, że misje są przede wszystkim sprawą wiary. Pisze: „Tegoroczną II Niedzielę Wielkiego Postu przeżywamy w roku Nadzwyczajnego Miesiąca Misyjnego, ustanowionego przez Ojca Świętego Franciszka, by ożywić zapał misyjny w całym Kościele. Jej hasło: *Misjonarze mocą Ducha*, podkreśla prawdę, bliską św. Janowi Pawłowi II, że misje są sprawą wiary, a głoszenie Ewangelii dokonuje się dzięki inspiracji, światłu, mocy i łasce Bożego Ducha. Owocność misji *Ad gentes* zależy od otwarcia się na Boże działanie tak misjonarzy, którzy nie szczczędzając siebie, stają się posłusznymi narzędziami Ducha Świętego, jak i tych, którym głoszą słowo Boże. Duch Święty działa także w naszych sercach, ożywiając świadomość odpowiedzialności za misje i pobudzając nas do ofiarności i zaangażowania misyjnego” (Mazur, 2019a).

W nauczaniu biskupa o misjach przejawia się pragnienie rozpalenia zapału misyjnego w duchownych i świeckich Kościoła w Polsce (Mazur, 2019a). Temu służą liczne Komunikaty biskupa, wydawane z okazji Uroczystości Objawienia Pańskiego, obchodzonej jako Dzień

Modlitwy i Pomocy Misjom, II Niedzieli Wielkiego Postu, która jest Dniem Modlitwy, Postu i Solidarności z Misjonarzami oraz Tygodnia Św. Krzysztofa.

Bp Jan Mazur odwołuje się do nauczania papieża Benedykta XVI, za którym często powtarza, że: „Misje są sprawą serca zjednoczonego z Chrystusem i Jego dziełem, są sprawą miłości” (Mazur, 2015a, s. 7). Chętnie cytuje Orędzia na Światowy Dzień Misyjny. Częstym tematem w nauczaniu biskupa jest przypomnienie powszechnego powołania do działalności misyjnej. Temat ten stał się biskupowi szczególnie drogi po ukazaniu się adhortacji apostolskiej *Evangelii gaudium* papieża Franciszka (24 listopada 2013). Zawarte w niej określenie uczeń-misjonarz na stałe weszło do nauczania biskupa Jerzego. Na stałe do nauczania biskupiego o misjach weszły również takie terminy, którymi posługuje się papież Franciszek, jak „misyjne nawrócenie”, „reformacja misyjna” czy „peryferia” (Mazur, 2015a, s. 7).

Trynitarne źródła misji

Bp Jerzy Mazur w licznych wystąpieniach na temat misji i powołania misyjnego wszystkich ochrzczonych zwraca uwagę naprawdę, że misje *ad gentes* są zakorzenione w tajemnicy Trójcy Świętej. Nie są dziełem czysto ludzkim – owocem inicjatywy, ambicji, pragnień lub zamiarów ludzkich, ale wypływają z odwiecznego planu zbawczego Trójcy Świętej. Jest Ona źródłem posłannictwa Kościoła. Uważa, że: „Chcąc właściwie zrozumieć misje i ich teologiczny obraz, musimy wyjść od odwiecznych planów Bożych zbawienia wszystkich ludzi. Działalność misyjna nie pochodzi od ludzi, ale jest odpowiedzią na wezwanie Ojca, który określił sposób osiągania zbawienia wiecznego” (Mazur, 2015a, s. 7).

Ojciec niebieski jest źródłem posłania misyjnego. Jego inicjatywa zbawcza rodzi się z miłosierdzia i łaski. „Bóg postanowił zbawić świat przez misje. To prawda, że Bóg mógł zbawić świat w inny sposób, np. przez bezpośrednie działanie, faktyczna jednak ekonomia zbawcza każe nam przejąć określony plan, który polega na zbawieniu przez posłannictwo. Plan ten zakłada Ojca, który posyła, misjonarza, który jest posłany w pewnej z góry zaplanowanej i powierzonej mu przez Ojca misji, aby przygotować, wypracować i udzielić zbawienia wszystkim ludziom” (Mazur, 2015a, s. 7).

Te prawdę, że Bóg pragnie zbawienia każdego człowieka, objawił posłany przez Ojca Syn (Mt 18,14; 1J 4,9). Chrystus, który miał świadomość posłania przez Boga (J 8,18; J 10,36), głosił ludziom Ewan-

gelię pojednania z Ojcem i wzywał do nawrócenia. Jest zatem Misjonarzem ukazującym miłosierdzie, łaskawość i życzliwość Boga Ojca, który w Nim przychodzi, aby ratować grzeszników. Plan zbawienia jest planem miłości Bożej. Misję zbawczą, dla której był posłany, Jezus wypełnił swoim życiem i nauką (Mazur, 2018a, s. 57).

Swą misję Chrystus przekazał Kościołowi. W czasie swej publicznej działalności Jezus budował wspólnotę wiary, której zaprzagnął pozostawić mandat misyjny (Mt 28,19) i która po Jego powrocie do Ojca, napełniona Duchem Świętym miała podjąć odpowiedzialność za misje w świecie. Te misje były i są zwrócone *ad extra* a także *ad intra* Kościoła.

Jezus zostawił swemu Kościołowi, a w nim wszystkich ochrzczonym, mandat misyjny; aby Kościół mógł go owocnie realizować, otrzymał największy dar, którym jest Duch Święty (J 15,36).

W nauczaniu bp. Jerzego Mazura na temat misji stale pojawia się postać Duch Świętego. Jest On głównym podmiotem misji. Znaki Jego działania odkrywamy w łonie misyjnych Kościołów, a także w Kościołach, które posyłają misjonarzy (Mazur, 2018a, s. 10). Biskup uczył: „Chcemy zwrócić uwagę na fakt, że głównym sprawcą misji jest Duch Święty. Misjonarze i ci, którzy jednoczą się z nimi w dziele misyjnym, są Jego współpracownikami. Duch Święty wzbudza w Kościele powołania misyjne. Otwiera na potrzeby misji serca kapłanów, osób konsekrowanych oraz wiernych świeckich. Dzięki Jego światłu i mocy są oni gotowi wypełnić Chrystusowy mandat misyjny, porzucić rodzinne strony, bliskich i własne wspólnoty, by iść z Ewangelią do ludzi innych kultur, języków, obyczajów, w miejsca odległe i nieznane. On jest źródłem męstwa.

Zwracając się do misjonarzy, bp Jerzy Mazur apelował: „Ukazywanie Chrystusa innym jest najcenniejszym darem, którym możemy innych obdarzyć. Nie lękajcie się! Nie jesteście sami. Jest z Wami Duch Święty, to On uzdolni Was do odważnego dawania świadectwa o Jezusie. To On pobudzi Was do czynienia dobra, głoszenia Ewangelii i głoszenia Bożej miłości do człowieka. Wchodźcie często do Wieczernika, jak Apostołowie, tam pozostawcie strach i lęk, otwórzcie się na moc Ducha Świętego, a Wasze serca zostaną napełnione odwagą, radością, pokojem i nadzieją” (Mazur, 2018a, s. 69). Apel ten jest echem słów założyciela werbistów św. Arnolda Janssena: „Najwspanialszym aktem miłości bliźniego jest głoszenie mu Dobrej Nowiny o zbawieniu”.

Duch Święty pobudza serca tych, którym misjonarze głoszą Ewangelię. Przystosowuje je do jej przyjęcia. Dzięki Jego wewnętrznym poruszeniom liczni ludzie odkrywają piękno wiary i przyjmują Chrystusa za swego Pana i Zbawcę.

Duch Święty działa również w tych, którzy nie wyjeżdżając na placówki misyjne, stają u boku misjonarzy z darem modlitwy, cierpienia ofiarowanego w ich intencjach oraz wsparciem materialnym. To On pobudza ochrzczonych i bierzmowanych do wypełnienia powołania misyjnego, płynącego z tych sakramentów” (Mazur, 2018b).

Maryja, pierwsza misjonarka

Bp Jerzy Mazur uważa Maryję za pierwszą misjonarkę Chrystusa. Jest ona ważną postacią dla misjonek i misjonarzy, gdyż wędrując do krewnej Elżbiety uosabia to, czym jest misja *ad gentes*. Tak jak misjonarze Maryja niesie innym Chrystusa. Jest obecna w Kościele misyjnym, tak jak niegdyś była obecna w Kościele apostoelskim. Umacnia w wierze, wspiera w modlitwie i wskazuje na Syna jako jedyne Zbawiciela świata: „Maryja daje nam przykład, jak prowadzić innych do Chrystusa, jak nieść Go innym. Z chrztu świętego jesteśmy uczniami misjonarzami. Niech Duch Święty leczy to, co osłabia nasze misyjne zaangażowanie. [...] Głoście Chrystusa, wy młodzi, którzy jesteście nadzieją misji. Ewangelizujcie swoimi metodami waszych rówieśników i aż po krańce ziemi. Ogłaszajcie Dobrą Nowinę na cyfrowym kontynencie, na Facebooku. Nie bójcie się! Ewangelizujcie. Jezus was wzywa. Jezus was potrzebuje. [...] Wpatrując się w Maryję z dziecięcą ufnością wołajmy: «Maryjo, wspomóż naszą wiarę. Przypominaj nam, że kto wierzy nigdy nie jest sam. Pomóż nam zawierzyć się Twojemu Synowi i trwać w komunii z Ojcem. Maryjo na naszej drodze do świętości pomagaj oddzielać to, co pochodzi od Ducha Świętego od tego, co pochodzi od ducha tego świata lub szatana»” (Mazur, 2018c).

Maryja jest królową misjonarzy. Stanowi dla nich wzór zawierzenia Bogu i uczy ich odczytywania woli Bożej. Odwiedzając misjonarzy na placówkach misyjnych, bp Jerzy Mazur dostrzegał żywe przejawy kultu maryjnego – misjonarzom często towarzyszył obraz Matki Bożej Częstochowskiej. We wspólnotach lokalnych organizowali oni sanktuaria maryjne.

Bp Jerzy Mazur zachęcał wiernych w Polsce do naśladowania Maryi w Jej niesieniu światu Chrystusa. Ufnie powierzał Matce Bożej sprawę głoszenia Ewangelii. Prosił Ją: „Maryjo, Gwiazdo nowej ewangelizacji, która głęboko odczuwasz cierpienia ludzkości, pomóż rozbudzać w nas gorliwość w głoszeniu Ewangelii, nieść Chrystusa aż po krańce ziemi i przyjmować postawę służebną wobec ubogich, cierpiących, potrzebujących i opuszczonych” (Mazur, 2023b, s. 249).

Przewodniczący Komisji Misyjnej szczególnie polecał modlitwę różańcową za misje. Dostrzegając jej wielką skuteczność i zachęcał do odmawiania różańca w intencjach misyjnych. Pisał: „Pracując na Syberii, w Irkucku, gdzie diecezja była 30 razy większa niż Polska, gdzie były największe obozy i gułagi, gdzie miliony ludzi poniosło śmierć, miałem okazję spotykać tych, którzy przeżyli te straszne czasy, przeżyli gułagi. Jedno podkreślali, że wiara pomogła im przetrwać. Wyjmowali różańce mówiąc, modlitwa różańcowa dawała mi siłę. Robili różańce także z chleba i popiołu, aby się modlić. Różaniec stał się w tamtych czasach jedynym katechizmem, modlitewnikiem i skarbem. [...] Maryja zachęca nas dzisiaj do modlitwy, przede wszystkim do modlitwy różańcowej. Jest ona bronią i tarczą przeciw złu. Idźmy w życie z różańcem, złączeni z Maryją, do której szatan nie ma przystępu, a odmieni się życie każdego z nas i naszych rodzin, zapanuje wiara, miłość, nadzieja i zakwitnie pokój na ziemi. Odkrywajmy ten skarb, którym jest różaniec i pamiętajmy, że „rodzina, która modli się zjednoczona, zjednoczona pozostaje” (Mazur, 1999).

Misjonarze

J. Mazur był przekonany, że misje *ad gentes* nadal potrzebują misjonarek i misjonarzy. Także Kościoły w krajach misyjnych, które mają już miejscowe powołania, potrzebują misjonarzy. Potrzebni są ci, którzy zajmą się wyspecjalizowanym apostołatem, np. w środkach społecznego przekazu, poprowadzą apostołat biblijny, zajmą się formacją w seminarium, formacją laikatu. Obecność misjonarzy w krajach misyjnych ukazuje powszechność Kościoła, stanowi znak jego katolickości i chroni Kościół lokalny przed trybalizmem i zamknięciem się we własnym kręgu.

Biskup podkreślał, że misjonarze z Polski „dają wspaniałe świadectwo o naszej Ojczyźnie. [...] Wiele osób w Afryce czy Azji nie wiedziałyby nawet, że taki kraj jak nasz istnieje, gdyby nie misjonarze. A tak, znają św. Jana Pawła II, św. Faustynę Kowalską i swojego misjonarza lub misjonaarkę z Polski” (Mazur, 2021c).

J. Mazur twierdził, że polscy misjonarze spłacają dług wdzięczności za niegdyś otrzymany dar wiary, za to, że na tereny Polski przybyli misjonarze i zakorzenili wiarę w sercach Polaków. Dlatego Kościół polski „posyła misjonarzy i misjonaarki aż po krańce ziemi. [...] Potrzeba głoszenia Jezusa jako jedynego Zbawiciela świata jest konieczna, bo pięć miliardów ludzi nie zna Chrystusa. [...] Nie możemy nie być

misjonarzami. Nie możemy nie mówić tego, czego doświadczyliśmy. Trzeba wołać głosem biednych, potrzebujących, spragnionych, nagich, głodnych, chorych a przede wszystkim głodnych Boga, Ewangelii, Chrystus” (Mazur, 2016d, s. 1).

Dla biskupa misjonarki i misjonarze są najpiękniejszą twarzą Kościoła posłanego, ubogiego i miłosiernego (Mazur, 2021c). Uosabiają to, co w Kościele jest najpiękniejsze: oddanie Panu Bogu, ofiarną miłość i miłosierdzie wobec bliźnich, troskę o ubogich i najsłabszych w społeczeństwie. Tak oto Biskup mówił o misjonarskim powołaniu:

„Każdy misjonarz powinien mieć świadomość, że jest posłany do kontynuowania misji zbawczej Jezusa Chrystusa. Tę misję wypełnia poprzez głoszenie Ewangelii i obwieszczanie królestwa Bożego, a przede wszystkim dając świadectwo o Chrystusie ukrzyżowanym i zmartwychwstałym. Misjonarz pomaga ludziom spotkać się z Chrystusem, uwierzyć i przyjąć chrzest. To jest droga do zbawienia” (*Kościół pielgrzymujący...*, 2021).

„Trzeba z mocą podkreślić, że bycie misjonarzem jest powołaniem. To sprawa Boża, a nie owoc ludzkiej decyzji. To prawda, że człowiek decyduje o tym, co zrobi ze swym życiem, komu lub czemu je ofiaruje. Jednak Bóg jest zawsze pierwszy. Do Niego należy inicjatywa. On powołuje. Naszym zadaniem jest tylko pozytywnie odpowiedzieć. By tak się stało, potrzebne jest zaufanie i odwaga. Zaufanie – chcę iść drogą, którą proponuje mi Chrystus. Nawet, jeśli jest to droga trudno przewidywalna, wymagająca lub niebezpieczna. Odwaga – która rodzi się z ufności, że jeśli Bóg obdarza powołaniem, to również pomaga w jego realizacji. Trzeba modlić się o rozeznanie swej drogi życiowej, zwłaszcza do Ducha Świętego – i jeśli usłyszemy wzywający głos Chrystusa – odpowiedzieć nań bez wahania” (*Kościół pielgrzymujący...*, 2021). Powołaniu trzeba być wiernym i przeżywać je z wdzięcznością.

Jakie cnoty są potrzebne misjonarzom, aby użytecznie mogli głosić orędzie Ewangelii i dzielić się swą wiarą w Chrystusa z innymi?

Podstawową z nich jest świadomość, że Bóg nas i kocha i potrzebuje. Ta świadomość umiłowania przez Chrystusa i Kościół daje siłę misjonarzom do tego, aby podejmowali trudy misyjne, stawiali czoła przeciwnościom i we wszystkim szukali woli Bożej. Zwracając się do misjonarzy, bp Jerzy mówił: „Jako misjonarze i misjonarki mamy świadomość, że Bóg nas kocha i że dzisiejszy świat potrzebuje orędzia Jezusowej miłości płynącej z krzyża, Dobrej Nowiny o zbawieniu, Jego miłosierdzia, Jego obecności eucharystycznej. Bóg nas potrzebuje, byśmy trwali w Jego miłości i głosili Jego orędzie miłości. To Jezus dzisiaj mówi nam: «To jest moje przykazanie, abyście się wzajemnie miłowali,

tak jak Ja was umiłowałem» (J 15,12). To «jak» jest wskazaniem miary, jaką winniśmy miłować. Miłość aż do ostatecznych granic, aż po krzyż, aż do złożenia daru własnego życia. Taką miłością umiłował nas Jezus i taką miłością winniśmy się nawzajem miłować. Jezus idzie jeszcze dalej i nakazuje nam – swoim uczniom – abyśmy także miłowali naszych nieprzyjaciół, modlili się za tych, którzy nas prześladowają oraz wybaczały tym, którzy nam zło czynią. Jest to bardzo trudne zadanie, które Jezus stawia swoim uczniom, stawia nam. O własnych siłach nie zdołamy przeżywać miłości Chrystusa i naśladować Go w miłości. Potrzebujemy Jego łaski, która przewyższa nasze siły. «Trzeba – jak mówi św. Paweł w dzisiejszym czytaniu – abyśmy obfitowali w łaskę Pana naszego Jezusa Chrystusa». Jedynie mocą daru Ducha Świętego staniemy się zdolni do miłości. [...] Tylko ci misjonarze, którzy miłują Boga nigdy nie męczą się mówić o Bogu. Tylko ci misjonarze, którzy miłują drugiego człowieka nie czują trudu zmęczenia świadczenia mu miłości miłosiernej” (Mazur, 2017a).

Zwracając się do misjonarzy, bp Jerzy apelował: „Bądźcie misjonarzami, misjonarkami, którzy doświadczają miłości Boga każdego dnia, którzy żyją tą miłością, głoszą ją i dają o niej świadectwo. Tajemnica pełnienia woli Bożej, przynoszenia owoców w pracy misyjnej tkwi w trwaniu w komunii z Bogiem, w upodabnianiu się do Chrystusa. To właśnie relacja z Chrystusem uchroni was od duchowości światowej, która psuje, a także od wszelkich kompromisów i małostkowości” (Mazur, 2016b).

Bp. Jerzy Mazur łączył powołanie do bycia misjonarzem z powszechnym powołaniem do świętości. Uczyl: „Misje, jak zauważył św. Jan Paweł II, są drogą naszego wzrastania w świętości. Tezę tę można zilustrować na dwa sposoby. Jednym z nich jest ukazywanie niezliczonej rzeszy świętych misjonarzy i misjonarek, często męczenników za wiarę, którzy jak nasz św. Wojciech – można powiedzieć – podlewali ziarno głoszonego słowa Ewangelii krwią męczeńską. Ci święci wypełnili swe powołanie do świętości poprzez wierność powołaniu misjonarskiemu. Misje stały się dla nich ziemią, na której rozkwitli, dzięki łasce Bożej i współpracy z Duchem Świętym Uświęcicielem” (Mazur, 2021d, s. 494).

Dla bp. Jerzego Mazura jedną z najważniejszych jest pokora. To cnota, która pozwala misjonarzom skutecznie ewangelizować. Sprawia, że misjonarz nie czuje się inicjatorem swych działań, ale jedynie tym, który wypełnia wolę Boga. „Sam mogę powiedzieć, że misje bardzo wiele mnie nauczyły i dużo mi dały. Po pierwsze – uczą pokory. Wiele razy byłem takich sytuacjach, że gdybym nie zaufał Panu Bogu,

to bym szybko stamtąd uciekał. Potrzeba więc zaufania Panu Bogu, wiary w to, że nie jestem sam, że Bóg jest ze mną. Wróć do słów naszego Założyciela: im więcej trudności, tym bardziej trzeba zaufać Bogu. A przysłowie afrykańskie mówi: «W porze deszczowej zawsze będą komary». Musimy być świadomi, że w krajach misyjnych, na terenach tropikalnych będziemy przeżywać różne trudności. [...] Dlatego musimy mieć świadomość Boga, zawierzyć się Jemu, wierzyć w działanie Ducha Świętego oraz w to, że umacnia mnie łaska Boża. I modlić się” (Mazur, 2021e).

Owocną cnotą w życiu i posłudze misjonarzy jest cierpliwość. Bp przewodniczący Komisji Misyjnej wiele razy zachęcał misjonarzy do tego, aby pamiętali, iż są siewcami, i nie mogą oczekiwać szybkich rezultatów swej pracy. By zdobywać ludzkie serca dla Chrystusa, potrzebne są cierpliwość i męstwo. Cierpliwość to umiejętność czekania. Polega na pozwoleniu Bogu, by działał w czasie, kiedy chce i jak chce. Męstwo jest odwaga podejmowania codziennych obowiązków mimo trudności i przeszkód. O cnocie cierpliwości biskup mówił często w kontekście przysłów afrykańskich. Często powtarzał misjonarzom: „Kogut pije wodę powoli”.

Jeszcze inną ważną cnotą misjonarza jest miłosierdzie. Każdy, kto posługuje na misjach, winien wykazać się empatią i zrozumieniem sytuacji, zwłaszcza ludzi ubogich, słabych, niepełnosprawnych i chorych. Misjonarze muszą wyrobić w sobie wrażliwość na potrzeby bliźnich. Potrzebna jest im „wyobraźnia miłosierdzia”, która w każdym człowieku pozwoli dostrzec im przede wszystkim siostrę lub brata.

Bp Jerzy Mazur uważał utrzymywanie kontaktów z misjonarzami i troskę o nich za priorytet swej posługi w Komisji Misyjnej. Pragnął, aby misjonarki i misjonarze mieli świadomość, że Kościół w Polsce o nich pamięta, wspiera ich duchowo i materialnie. Podczas wizyt pasterskich na placówkach misyjnych starał się odwiedzić jak najwięcej wspólnot misyjnych i placówek.

Chętnie spotykał się z misjonarzami, którzy po zakończeniu pracy na misjach powrócili do kraju, pomagał w rozwiązywaniu problemów i udzielał wsparcia finansowego. Zawsze był obecny na Wakacyjnym Spotkaniu Misjonarzy, gdzie odprawiał mszę św. jubileuszową i głosił homilię, w której wyrażał wdzięczność za ich pracę i ofiarność. Podczas jednej z homilii mówił: „Dziś pragnę wraz z Wami złożyć na tym Chrystusowym ołtarzu modlitwy, cierpienia, trudy misyjne i podziękować za nie Trójjedynemu Bogu. Dziękuję za Waszą wierność, za zapał misyjny, który mimo upływu lat nie staje się mniejszy, a wzrasta. [...] I jeszcze jedno: dziękuję Wam za to, że doskonale ilustrujecie

prawdę, którą przywołał Ojciec Święty Franciszek w adhortacji *Evangelii gaudium*: «Chociaż misja ta domaga się z naszej strony ofiarnego zaangażowania, byłoby błędem pojmowanie jej jako tylko nasze osobiste heroiczne zadanie, ponieważ jest to przede wszystkim Jego dzieło, niezależnie od tego, co możemy odkryć i pojąć. Jezus jest ‘pierwszym i największym głosicielem Ewangelii’. W każdej formie ewangelizacji prymat należy zawsze do Boga, który zechciał nas powołać do współpracy z Nim i pobudzać nas mocą swego Ducha. [...] W całym życiu Kościoła powinno się zawsze wskazywać, że inicjatywa należy do Boga, który ‘pierwszy nas umiłował’ (1J 4,19), i że ‘tym, który daje wzrost, jest Bóg’ (1Kor 3,7). [...] W swej codzienności ufnie podążajcie za Chrystusem, posłanym przez Ojca z Ewangelią i łaską. Niech Jego miłość umacnia Was w miłości do Kościoła i do tych, do których jesteście posłani. Miejcie Jego odwagę i gotowość całkowitego oddania się Bogu i sprawie zbawienia ludzi» (Mazur, 2019b).

Biskup rozmawiał z uczestnikami spotkań także poza oficjalnymi wystąpieniami.

Spotykając się z ministrami spraw zagranicznych: Radosławem Sikorskim, Grzegorzem Schetyną, Jackiem Czaputowiczem, Witoldem Waszczykowskiem i Zbigniewem Rauem oraz innymi przedstawicielami rządu RP biskup przedstawiał im problemy, z jakimi borykają się polscy misjonarze oraz jakie mają oczekiwania, prosił o współpracę placówek dyplomatycznych i konsulatów z placówkami misyjnymi i zachęcał do wspierania misji.

Biskup dbał o to, aby sekretarz Komisji i delegat ds. misjonarzy utrzymywał więź z rodzinami misjonek i misjonarzy, uczestniczył w ważnych dla nich wydarzeniach (np. w pogrzebach rodziców misjonarzy, rocznicach i jubileuszach).

Jesteśmy uczniami-misjonarzami

Jednym z wielu słynnych wyrażeń papieża Franciszka, drogich bp. Jerzemu, jest zwrot „uczniowie-misjonarze”. Papież posłużył się nim w *Evangelii gaudium*, pisząc o odpowiedzialności ludu Bożego za misję. Przypomniawszy, że w każdym ochrzczonym działa Duch Święty „skłaniający do ewangelizowania” (nr 119), papież napisał: „Na mocy otrzymanego Chrztu, każdy członek Ludu Bożego stał się uczniem misjonarzem (Mt 28,19). Każdy ochrzczony, niezależnie od swojej funkcji w Kościele i stopnia pouczenia w swojej wierze, jest aktywnym podmiotem ewangelizacji i byłoby rzeczą niestosowną myśleć o schemacie

ewangelizacji realizowanym przez kwalifikowanych pracowników, podczas gdy reszta ludu wiernego byłaby tylko odbiorcą ich działań. Nowa ewangelizacja powinna zakładać nowy protagonizm każdego z ochrzczonych. To przekonanie przybiera formę apelu skierowanego do każdego chrześcijanina, by nikt nie wyrzekł się swojego udziału w ewangelizacji, ponieważ jeśli ktoś rzeczywiście doświadczył miłości Boga, który go zbawia, nie potrzebuje wiele czasu, by zacząć Go głosić, nie może oczekiwać, aby udzielono mu wiele lekcji lub długich instrukcji. Każdy chrześcijanin jest misjonarzem w takiej mierze, w jakiej spotkał się z miłością Boga w Chrystusie Jezusie. Nie mówmy już więcej, że jesteśmy «uczniami» i «misjonarzami», ale zawsze, że jesteśmy «uczniami-misjonarzami» (EG, nr 120).

Do tej idei uczniów-misjonarzy Franciszek wracał wielokrotnie. Podczas katechezy wygłoszonej 15 stycznia 2014 r. Ojciec Święty powiedział: „Lud Boży jest *ludem uczniem* – ponieważ otrzymuje wiarę – i *misjonarzem* – ponieważ przekazuje wiarę. I to czyni w nas chrzest: daje nam łaskę i przekazuje wiarę. Wszyscy jesteśmy w Kościele uczniami i jesteśmy nimi zawsze, przez całe życie; i wszyscy jesteśmy misjonarzami, każdy w miejscu, które Pan mu wyznaczył. Wszyscy: nawet najmniejszy jest misjonarzem; a ten, kto wydaje się największy, jest uczniem. Lecz ktoś z was powie: «Biskupi nie są uczniami, biskupi wiedzą wszystko; Papież wie wszystko, nie jest uczniem». Nie, także biskupi i Papież muszą być uczniami, bo jeśli nie są uczniami, nie czynią dobra, nie mogą być misjonarzami, nie mogą przekazywać wiary. My wszyscy jesteśmy uczniami i misjonarzami” (Franciszek, 2014).

Bp Jerzy Mazur upodobał sobie to określenie chrześcijanina, gdyż precyzyjnie obrazuje ono jego powołanie w świecie (Mazur, 2016c, s. 48). Uważał, że „misję siania słowa Bożego, głoszenia Dobrej Nowiny o królestwie Bożym Jezus powierza nam. Mówi: «Idźcie i głoscie. Idźcie i czyńcie uczniami». Najcenniejszy dar, jakim możemy obdarzać drugiego człowieka, jest ukazywać mu Jezusa Chrystusa” (Mazur, 2018d, s. 153). Wielokrotnie wyjaśniał sens bycia uczniami-misjonarzami różnym grupom. Do dzieci, zgromadzonych na I Kongresie Misyjnym Diecezji Ełckiej w 2017 r., powiedział: „Kongres misyjny przypomina nam, że z chrztu świętego jesteśmy uczniami – misjonarzami. A więc wszyscy ochrzczeni są uczniami Chrystusa i Jego misjonarzami. Każdy z nas otrzymał od Boga to wspaniałe powołanie bycia uczniem-misjonarzem na chrzcie świętym. Jesteśmy uczniami – bo przyjęliśmy łaskę wiary. Jesteśmy uczniami – by stale uczyć się w szkole Jezusa, poznawać coraz lepiej Jego Ewangelię, przykazania i czynić dobro, piękno oraz mówić prawdę. Jesteśmy misjonarzami

i nie wolno nam ukrywać daru wiary w sercu, zatrzymując ją tylko dla siebie. Nieśmy Chrystusa innym” (Mazur, 2017b, s. 134).

Imperatywem do głoszenia Ewangelii jest osobiste spotkanie z Chrystusem. „Każdy, kto spotkał Boga staje się innym człowiekiem. Kto spotkał Boga, ten jest przynaglony, nie tylko skorygować swoje drogi życiowe, ale nieść Go innym, dzieląc się z innymi pięknem tego spotkania” (Mazur, 2016c).

Gdzie i w jaki sposób wszyscy ochrzczeni mają być uczniami-misjonarzami? W odpowiedzi bp Jerzy Mazur wskazuje najpierw rodzinę, potem wspólnotę parafialną, środowisko szkolne i miejsce pracy. Miejscem, w którym ochrzczeni realizują się jako uczniowie-misjonarze, jest także misja *ad gentes*. Wprawdzie nie wszyscy mogą opuścić swe rodzinne strony i wybrać się do krajów misyjnych, ale wszyscy mogą angażować się w misyjne dzieło Kościoła, wspierając misjonarzy modlitwą i ofiarami. Za wzór takiej postawy bp Jerzy stawia św. Teresę od Dzieciątka Jezus, która wprawdzie nigdy nie wyjechała na misje, ale w klasztorze w Lisieux nieustannie modliła się za misje, pisała listy do misjonarzy i innych zachęcała do ofiar na rzecz misji.

Swymi refleksjami na temat misji bp Jerzy Mazur podzielił się w książce *Listy do młodych uczniów-misjonarzy* (Mazur, 2021a). Wyjaśnia w niej młodym, na czym polega misyjny mandat Kościoła. Pisze o źródłach powołania misyjnego. Przypomina, że misje to nie tylko kwestia czysto ludzka, ale to przede wszystkim sprawa Boża. Podkreśla, że piękno powołania misyjnego polega na tym, że jest ono ścisłym związaniem z Chrystusem. Misjonarka i misjonarz naśladują Chrystusa. I do takiego naśladownictwa zaproszony jest każdy ochrzczony. Listy ukazują przykłady misjonarzy, którzy swoje życie całkowicie oddali misjom. Ich bohaterami są błogosławieni franciszkańscy męczennicy z Pariacoto w Peru, o. Marian Żelazek SVD, dr Wanda Błęńska i Helena Kmiec (Mazur 2021a, s. 119-139).

Pogłębieniu refleksji na temat powszechnego powołania misyjnego miał służyć, w założeniach bp. Jerzego Mazura, IV Krajowy Kongres Misyjny. „Kongres jest zatem pewnym ważnym – choć nie jedynym elementem – budowania świadomości, że Kościół z natury swej jest misyjny, a my wszyscy jesteśmy „uczniami-misjonarzami” (Bp Jerzy Mazur..., 2015).

Jak pomagać misjom?

Stałym tematem nauczania bp. Jerzego Mazura o misjach są formy pomocy misjom *ad gentes*. Autor licznych wypowiedzi, homilii i komunikatów misyjnych, idąc za nauczaniem św. Jana Pawła II i jego następców, zwraca uwagę na konieczność konkretnego zaangażowania się w sprawy misyjne. Biskup widzi potrzebę rozwijania struktur w Kościele w Polsce, które będą mobilizowały środowisko misyjne do pracy na rzecz misji. Dla biskupa ważne jest, by idea misyjna dotarła do jak najszerszych kręgów duchownych i wiernych świeckich. Stąd korzysta nie tylko z tradycyjnych form propagowania misji, jak kazania, wydawnictwa książkowe, ale zaprasza do współpracy współczesne media, zarówno tradycyjne, jak i elektroniczne. Sam nie stroni od dziennikarzy, którzy w telewizji i prasie prezentują życie misyjne, potrzeby i sylwetki misjonarzy. Chętnie udziela wywiadów i informuje, czym żyją misje, nie tylko w mediach katolickich, z którymi Komisja Misyjna nawiązała stałą współpracę, ale także w mediach świeckich, niekiedy niezbyt przychylnych Kościołowi (*Europa stała się...*, 2015, s. 6).

Zwracając się do zakonników w roku duszpasterskim 2017-2018, odpowiedzialnych za sprawy misyjne w męskich zgromadzeniach zakonnych w Polsce, bp Jerzy Mazur nakreślił w sposób bardzo konkretny, ale zarazem syntetyczny, główne zadania, jakie stoją przed Kościołem w Polsce, który pragnie działać zgodnie ze swoją tożsamością misyjną (Mazur, 2017c).

Bp Jerzy Mazur dostrzegł konieczność pogłębienia świadomości misyjnej wśród duchownych i świeckich. Za papieżem Franciszkiem mówił o potrzebie „przebudzenia misyjnego”, „duszpasterskiego i misyjnego nawrócenia”, „umisyjnienia struktur kościelnych” oraz „ożywienia zapału misyjnego w Kościele współczesnym” (*Bp Jerzy Mazur...*, 2015). Stąd też w różnych gremiach, odpowiedzialnych za animację i formację misyjną, postulował organizowanie sympozjów naukowych, dni skupienia, konferencji ascetycznych, rekolekcji zamkniętych, rekolekcji szkolnych, których tematem byłyby misje *ad gentes* (*Bp Jerzy Mazur...*, 2015). Wyrazem troski o pogłębienie świadomości misyjnej wśród polskich biskupów były rekolekcje, wygłoszone dla biskupów, w Częstochowie przez o. Ryszarda Szmydki OMI, poświęcone duszpasterskiemu i misyjnemu nawróceniu. Bp Jerzy Mazur był inicjatorem tych rekolekcji i postarał się, aby w formie publikacji książkowej ukazały się w Polsce (Szmydki, 2017).

Przewodniczący Komisji Misyjnej apelował o zintensyfikowanie działalności misyjnej ruchów katolickich, fundacji i duszpasterstw specjalistycznych. Widział w nich bliskich współpracowników misji. Dostrzegł konieczność umisyjnienia polskich rodzin, w których wi-

dział kolebkę powołań misyjnych oraz współpracowników misjonarzy. „W parafii, która jest wspólnotą wspólnot, winno mieć miejsce umisyjnienie stowarzyszeń, ruchów i wspólnot kościelnych oraz rodzin. Wiele z nich często realizuje własne cele, wykazując nikłe zainteresowanie misjami *Ad gentes*. A przecież rodzina odgrywa ważną rolę w ewangelizacji. Rodzina dojrzewająca w wierze staje się rodziną misyjną, miejscem dojrzewania powołań misyjnych, miejscem realizowania nakazu misyjnego: *«Idźcie i głóście»*” (Mazur, 2017c). Mówiąc o umisyjnianiu wspólnoty zakonnej i parafii, zwracał uwagę na duszpasterskie wykorzystanie Niedzieli Misyjnej i Tygodnia Misyjnego w animacji misyjnej, który jest obchodzony w październiku. Jest to okazja, by upowszechniać misyjne Orędzie Ojca Świętego oraz modlić się za misje. Każda wspólnota zakonna i parafialna otrzymuje materiały liturgiczno-homiletyczne, gdzie znajduje się propozycja ukształtowania liturgii oraz nabożeństw w duchu misyjnym. Niestety, bywa, że ten Tydzień przechodzi bez echa.

Bp Jerzy apelował do katechetów i wychowawców dzieci i młodzieży, aby przedstawiali swym podopiecznym problematykę misyjną (Mazur, 2018a, s. 45). Zachęcał do tworzenia dziecięcych i młodzieżowych kół misyjnych w szkołach i parafiach. Zachęcał do korzystania z materiałów formacyjnych przygotowywanych przez Papieskie Dzieła Misyjne oraz agendy Komisji Episkopatu Polski ds. Misji. Jedną z ważnych form zainteresowania misjami uczniów szkół podstawowych widział w ogólnopolskim Konkursie „Mój szkolny kolega z misji”, który co roku organizuje Dzieło Pomocy Ad Gentes. Bierze w nim udział ponad 370 szkół podstawowych i angażuje w przeprowadzenie konkursu ponad 800 nauczycieli w całej Polsce. Do współpracy biskup zapraszał szkoły katolickie, szkoły im. Jana Pawła II, bł. Stefana Kard. Wyszyńskiego i bł. ks. Jerzego Popiełuszki. Zainteresowanie misjami u młodzieży starszej rozbudza Misyjna Olimpiada Znajomości Afryki organizowana od lat przez wydział misjologii na UKSW. Biskup popierał jej rozwój, gdyż dostrzegał w niej sposób rozpalania zapału misyjnego w uczniach szkół ponadpodstawowych. Inną formą zaangażowania misyjnego dzieci są Kołędnicy misyjni (Mazur, 2016c, s. 51), często promowani przez bp. Mazura w mediach.

Wielką troską bp. Jerzego był rozwój wolontariatu misyjnego wśród młodzieży i dorosłych. Uważał, że w wolontariacie kształtują się dojrzałe charaktery oraz budzą powołania misyjne. Wolontariat misyjny, prowadzony przez zgromadzenia zakonne i diecezje, dynamicznie się rozwija i stanowi ważny sposób ewangelizowania młodzieży. „Jest też szansą dla zgromadzeń zakonnych i diecezji, gdyż przyciąga młodych do Kościoła i wiąże ich ze wspólnotą wiary, często na całe życie” (Mazur, 2017c). Ważna jest też animacja misyjna: „Cho-

ciaż [animatorzy] nie wyjeżdżają na misje, mogą wiele dla misji zrobić w swoim środowisku, angażując się w swej parafii i szkole. I nie chodzi tu o jakiś wielki wysiłek, który przyniesie wspaniałe owoce. Chodzi o to, aby dać możliwość młodzieży zaangażowania się w pomoc misjom. Niekiedy nie trzeba im nawet wyznaczać zadań, wystarczy tylko pozwolić im uruchomić wyobraźnię, a oni będą realizować wspaniałe pomysły” (Mazur, 2017c).

Pierwszą i najważniejszą formą troski o misje była dla biskupa modlitwa. Stąd też kierował on częste apele o zapał modlitewny dla misji. Z jego inicjatywy został przygotowany specjalny modlitewnik misyjny *Idźcie i głoscie* (Sobolewski, 2016). Ukazuje on bogactwo świętości świata misyjnego i stanowi propozycję modlitw za misje. Modlitewnik jest owocem IV Krajowego Kongresu Misyjnego. Szczególną okazją do modlitwy za misjonarzy są Tydzień Misyjny w październiku, Uroczystość Objawienia Pańskiego w styczniu, II niedziela Wielkiego Postu Ad Gentes. Biskup zachęcał do modlitwy o powołania misyjne. Jest ona szczególnie ważna teraz, kiedy w całym Kościele przeżywany jest kryzys powołań kapłańskich, zakonnych i misyjnych. Przedmiotem zmartwienia dla biskupa była spadająca systematycznie liczba czynnych misjonek i misjonarzy z Polski oraz fakt, że w Centrum Formacji Misyjnej z roku na rok ubywało tych, którzy byli gotowi wyjechać na placówki misyjne. Dlatego zachęcał dzieci i młodzież oraz starszych, zwłaszcza chorych i cierpiących, do stałej modlitwy za misje. Prosił też duszpasterzy parafialnych, aby podczas mszy św. w „Modlitwie wiernych” jedną z intencji była prośba o powołania misyjne, o wytrwanie misjonarzy i o błogosławione owoce ich pracy. Ubolewał nad tym, że zbyt rzadko modlimy się w intencjach misyjnych. Stąd postulat biskupa, aby w Kościele doszło do ożywienia zapału modlitewnego w intencji misji. Gorąco zachęcał Żywy Różaniec, aby wzorem bł. Pauliny Jaricot otaczał misje modlitwą.

Jerzy Mazur zachęcał nie tylko do modlitwy za misje i misjonarzy, ale zwracał się do chorych i niepełnosprawnych z prośbą, aby swe cierpienia, niedostatki życiowe i trudności ofiarowywali za misjonarzy. Widział w tym wyraz solidarności z misjonarzami, zwłaszcza z tymi, którzy na misjach przeżywają wielkie trudności i zagrożenia.

Misjonarki i misjonarze „Opuszcili swe domy rodzinne, wspólnoty i diecezje, by wśród trudności i przeszkód dzielić się skarbem wiary i służyć najuboższym z ubogich. Misjonarze prowadzą działalność charytatywną, edukacyjną i medyczną, stając się znakiem nadziei dla opuszczonych, sierot, starców, bezdomnych i wykluczonych. By prowadzić wspaniałe dzieła ewangelizacyjne, potrzebują naszej pomocy duchowej i materialnej. Wszyscy możemy im pomóc świadcząc o Chrystusie” (Mazur, 2014).

Biskup uważał, że obowiązkiem Kościoła, który ich posłał, jest zapewnienie im środków finansowych, aby mogli realizować nie tylko dzieła ewangelizacyjne, ale także pomocowe: „Misjonarze są silni naszymi modlitwami i ofiarami, bo mogą pomagać potrzebującym” (Mazur, 2015b). Zwracając się do wiernych o pomoc materialną i finansową dla misji, biskup podkreślał radosny charakter tej pomocy. Pisał lub mówił o tym, że: „Więcej szczęścia jest w dawaniu aniżeli w braniu” (Dz 20,35) oraz, że: „Radosnego dawcę Bóg miłuje” (2Kor 9,7). Mówił, że trzeba pobudzać ducha ofiarności na misje i przypominał o składkach, jakie wspólnoty parafialne są przez Konferencję Episkopatu Polski zobowiązane przekazywać na Krajowy Fundusz Misyjny.

I jeszcze jedno, bardzo ważne spostrzeżenie bp. Jerzego Mazura: misje ubogacają i odmładzają Kościół. Biskup zwrócił uwagę na to, że pomoc dla misji nigdy nie jest czymś jednokierunkowym, bowiem nie tylko pomagamy misjonarzom, ale jesteśmy przez nich ubogacani. Kościół, który troszczy się o misje, jest Kościołem żywo, otwartym na sprawy Kościoła powszechnego, czerpiącym z jego uniwersalności. Misjonarze ukazują nam wielobarwny świat chrześcijański. Otwierają nas na inne kultury, sposoby wyrażania wiary, modlitwy i obyczaje; sprawiają, że żyjemy nie tylko własnymi sprawami, ale dostrzegamy bogactwo duchowe Kościoła w świecie.

Zakończenie

Bp Jerzy Mazur SVD, pełniąc przez dwie kadencje funkcję przewodniczącego Komisji Episkopatu Polski ds. Misji, całkowicie zaangażował się w animację, formację i współpracę misyjną Kościoła w Polsce. Szczególną troską otoczył misjonarki i misjonarzy pracujących w 99 krajach świata oraz tych, którzy po zakończeniu swej posługi powrócili do kraju. Odwiedzał każdego roku misjonarzy, starając się poznać realia ich pracy. Biskup patrzył ma wysiłki polskich misjonek i misjonarzy z wielką wdzięcznością i nadzieją.

Jak widzieliśmy, bp Jerzy chętnie wypowiadał się i pisał na tematy misyjne, starając się rozbudzić w duchownych i świeckich zapał misyjny. Cały szereg podjętych przez niego inicjatyw służył rozwojowi dzieła misyjnego Kościoła w Polsce. Biskup starał się przybliżyć nauczanie papieży o misjach. Celem wystąpień Jerzego Mazura było zmobilizowanie wszystkich członków Kościoła do zaangażowania misyjnego. Przedstawiony w zarysie dorobek homiletyczny i medialny ukazuje pracowitość i sumienność biskupa, jego całkowite oddanie misyjnemu dziełu Kościoła.

Skrót

EG *Evangelii gaudium*

Bibliografia

- Bp Jerzy Mazur o IV Krajowym Kongresie Misyjnym rozmawia z ks. Zbigniewem Sobolewskim, 2015 [on-line], www.deon.pl/kosciol/bp-mazur-o-iv-krajowym-kongresie-misyjnym,347100 [dostęp: 3.06.2023].
- Cichy D., Kluj W., Różański J., Szymczycha K. (red.), 2015, *Polscy misjonarze w świecie. 50 lat od Dekretu soborowego Ad gentes*, Verbinum, Górna Grupa.
- Europa stała się terenem misyjnym. Z bp. Jerzym Mazurem SVD, przewodniczącym Komisji Episkopatu Polski ds. Misji rozmawia Tomasz Krzyżak, 2015, *Rzeczpospolita*, 27 II, s. 6.
- Franciszek, 2014, *Wszyscy jesteście uczniami i misjonarzami*, [on-line], www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/audienccje/ag_15012014.html [dostęp: 12.09.2021].
- Kościół pielgrzymujący jest misyjny ze swej natury – mówi bp. Jerzy Mazur SVD, biskup etcki, przewodniczący Komisji Episkopatu Polski ds. Misji, w rozmowie z Patrykiem Lubryczyńskim, 2021 [on-line], www.idziemy.pl/kosciol/areopagi-misyjne/69972/1/ [dostęp: 28.05.2023].
- Mazur J., 1999, *Syberyjska katedra*, Czas miłosierdzia. Białostocki Biuletyn Kościelny, s. 1 [on-line], www.archibial.pl/czas/arch21/art/syberia.htm [dostęp: 30.06.2023].
- Mazur J., 2002, *Wyżebrać ludzi – opowieść wyrzuconego biskupa*, W Drodze, s. 1 [on-line], www.wdrodze.pl/article/wyzebrac-ludzi/ [dostęp: 30.03.2023].
- Mazur J., 2014, *Dwa miliardy ludzi nie słyszało o Chrystusie. Komunikat na Uroczystość Objawienia Pańskiego 2014 r.*, [on-line], www.deon.pl/kosciol/dwa-miliardy-ludzi-nie-slyszalo-o-chrystusie,253266 [dostęp: 7.07.2022].
- Mazur J., 2015b, *Radość Ewangelii źródłem misyjnego zapału*, Wydawnictwo „Jedność”, Kielce.
- Mazur J., 2015c, *Homilia w trzecim dniu Kongresu w Kościele św. Krzyża w Warszawie, 16 czerwca 2015 r.*, [on-line], www.adgentes.misje.pl/aktualnosci/wydarzenia/10839/homilia-bp-jerzego-mazura-w-trzecim-dniu-kongresu [dostęp: 20.06.2023].

- Mazur, J., 2016b, *Homilia podczas mszy św. jubileuszowej w CFM w Warszawie, 22 czerwca 2016 r.* [on-line], www.adgentes.misje.pl/aktualnosci/wydarzenia/23229/jubileusz-misjonarzy#1 [dostęp: 20.06.2023].
- Mazur J., 2016c, *Objawienie Pańskie*, w: Berdychowski R. i Rospond S. (red.), *Świętokrzyskie kazania radiowe*, t. 28, Kraków-Warszawa, s. 48.
- Mazur J., 2016d, *Homilia wygłoszona podczas mszy św. na sympozjum w Konstancinie, 7 X 2016 r.* [on-line], <https://www.adgentes.misje.pl/aktualnosci/wydarzenia/25227/homilia-bp-jerzego-mazura-przewodniczacego-komisji-episkopatu-polski-ds-misji> [dostęp: 20.06.2023].
- Mazur J., 2017a, *Homilia podczas mszy św. jubileuszowej w CFM w Warszawie, 20 czerwca 2017 r.* [on-line], www.adgentes.misje.pl/aktualnosci/wydarzenia/30663/jubileusze-misjonarzy#1 [dostęp: 10.08.2020].
- Mazur, J., 2017b, *Homilia podczas stacji dziecięcej, Plac Św. Jana Pawła II w Ełku, 1 czerwca 2017 r.*, w: Sawicki R. (red.), *Jesteśmy uczniami-misjonarzami. I Kongres Misyjny Diecezji Ełckiej*, Adalbertinum, Ełk, s. 134.
- Mazur J., 2017c, *Jak wspomagać w Polsce misje Ad Gentes? Warszawa, 10 X 2017 r.*, 139 zebrane plenarne KWPZM [on-line], www.zyciezakonne.pl/dokumenty/referaty-konferencje-artykuly/apostolstwo-osob-konsekrowanych/mazur-jerzy-bp-svd-jak-wspomagac-w-polsce-misje-ad-gentes-97572/ [dostęp: 10.06.2023].
- Mazur J., 2018a, *Uczniowie misjonarze w mocy Ducha Świętego*, Wydawnictwo „Jedność”, Kielce.
- Mazur J., 2018b, *Uczniowie-misjonarze mocą Ducha Świętego. Komunikat na Dzień Modlitwy, Postu i Solidarności z Misjonarzami*, 25 lutego 2018 r. [on-line], www.misericors.org/komunikat-bp-jerzego-mazura-svd-na-niedziele-ad-gentes-25-lutego-2018/ [dostęp: 15.10.2022].
- Mazur J., 2018c, *Homilia bp. Jerzego Mazura SVD wygłoszona podczas pożegnania Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej w Warszawie, 16 czerwca 2018 r. w Warszawie* [on-line], www.adgentes.misje.pl/aktualnosci/wydarzenia/37593/homilia-bp-jerzego-mazura-svd-wyglaszona-podczas-pozegnania-obrazu-matki-bozej-czestochowskiej-w-warszawie#1 [dostęp: 25.06.2023].
- Mazur J., 2018d, *11 niedziela zwykła*, w: Berdychowski R. i Rospond S. (red.), *Świętokrzyskie kazania radiowe*, t. 30, Kraków-Warszawa, s. 153.

- Mazur J., 2019a, „Misjonarze mocą Ducha”. *Komunikat na Niedzielę ad gentes, 17 marca 2019 r.*, w: Archiwum Ad Gentes [mps].
- Mazur J., 2019b, *Uroczystość jubileuszy kapłańskich, zakonnych i misyjnych, 12 czerwca 2019 r.* [on-line], www.adgentes.misje.pl/aktualnosci/wydarzenia/48527/uroczystosc-jubileuszy-kaplanskich-zakonnych-i-misyjnych#1 [dostęp: 8.05.2023].
- Mazur J., 2020, *Idźcie i głoscie aż po krańce ziemi. Biskup ełcki odpowiada na pytania Grzegorza Polaka*, Verbinum, Górna Grupa.
- Mazur J., 2021a, *Listy do młodych uczniów-misjonarzy*, Wydawnictwo „Jedność”, Kielce.
- Mazur J., 2021c, *Misje drogą wzrastania w świętości – katecheza wygłoszona w Radiu Maryja, 30 X 2021 r.*, w: Szymańska B., Mazur J. (red.), *Bp Jerzy Mazur. Z nauczania pasterskiego*, Adalbertinum, Ełk, s. 494.
- Mazur J., 2021d, *Homilia podczas mszy św. na rozpoczęcie sympozjum o modelach i areopagach misji* [on-line], www.diecezjaelk.pl/2021/06/23/misjonarze-to-najpiekniejsza-twarz-kosciola-sympozjum-o-modelach-i-areopagach-misji/ [dostęp: 7.06.2023].
- Mazur J., 2021e, *Bp Jerzy Mazur: misje po pierwsze uczą pokory*, [on-line], www.misyjne.pl/misja/bp-jerzy-mazur-misje-po-pierwsze-ucza-pokory-rozmowa/ [dostęp: 15.05.2022].
- Mazur J., 2023b, *Powitanie Matki Bożej Jasnogórskiej w Świętym Wizerunku – Suwałki 21.09.2013 r.*, w: Szymańska B., Mazur J. (red.), *Biskup Jerzy Mazur SVD. Z nauczania pasterskiego*, Adalbertinum, Ełk, s. 249.
- Misje to DNA Kościoła – z biskupem ełckim Jerzym Mazurem SVD, przewodniczącym Komisji Episkopatu Polski ds. Misji rozmawia Grzegorz Polak*, 2017, w: Sobolewski Z. (red.), *Świeccy a misje. Akta sympozjum naukowego zorganizowanego w roku 50-lecia Komisji Episkopatu Polski ds. Misji na UKSW, Warszawa 21 czerwca 2017 r.*, Verbinum, Górna Grupa, s. 293-294.
- Rozynek P. i Sobolewski Z., 2016, *Dzielo Pomocy Ad Gentes. 10 lat w służbie polskim misjonarzom*, Verbinum, Górna Grupa, s. 151-152.
- Szmydki R., 2017, *Idźcie i głoscie. O duszpasterskim i misyjnym nawróceniu. Notatki do konferencji rekolekcyjnych dla Episkopatu Polski, Jasna Góra, 22-25 listopada 2016 r.*, Verbinum, Górna Grupa.
- Sobolewski Z., 2016, *Idźcie i głoscie. Modlitewnik ucznia-misjonarza*, Wydawnictwo „Jedność”, Kielce.
- Sobolewski Z., Różański J., Szymczycha K., Sochal A. (red.), 2016, *IV Krajowy Kongres Misyjny, Warszawa 12-14 czerwca 2015. Radość Ewangelii źródłem misyjnego zapału*, Verbinum, Górna Grupa.

- Szyszką T., 2017, *Komisja Episkopatu Polski ds. Misji w służbie misjom – zarys historyczny*, w: Sobolewski Z., *Świeccy a misje. Akta sympozjum naukowego zorganizowanego w roku 50-lecia Komisji Episkopatu Polski ds. Misji na UKSW, Warszawa 21 czerwca 2017 r.*, Verbinum, Górna Grupa, s. 35-36.
- Węclawik J., 2013a, *Ks. biskup Jerzy Mazur SVD*, s. 1 [on-line], http://www.gornagrupa.werbisci.pl/neoprezbiterzy/1979_rok/1979_mazur_jerzy.html [dostęp: 30.06.2023].
- Węclawik J., 2013b, *Ks. biskup Jerzy Mazur SVD*, w: Guzewicz W. i Strękowski S. (red.), *Veni Sancte Spiritus. Księga pamiątkowa poświęcona księdzu biskupowi Jerzemu Mazurowi*, Adalbertinum, Ełk, s. 15-20.